

הכניסה לקדש-הקדשים במשנת כ"ק אד"ש

אגרת התשובה

הגדה

הרב אסף חנוך פרומר
משפיע בישיבה, סניף חיפה

בגדר איסור הכניסה לקה"ק ואופני ההיתר, ישנם כו"כ חידושים וגדרים בתורת כ"ק אד"ש, וננסה לסקור אותם במסגרת זו.

ראשית הענין במענה כ"ק אד"ש שפענחו פורסם לראשונה בימי שלושת השבועות תשס"ד בגליון "בית משיח", שצילומו (ללא פענוח) פורסם בתשורה משמחת נישואין (שפירא, ח' סיון תש"ס, ע' 57). לפירסום הראשוני התלוה פענוח קצר של תוכן הענין בלבד, אך לא הי' אז הזמ"ג לבדוק האם דן בזה במקומות נוספים [ובפרט שכ"ק אד"ש הותיר מקום לעיון נוסף בסוגיא זו, וכלשונו במענה "לחפש בזה"].

לקמן יבוא הפענוח פעם נוספת, ובנוסף לכמה תיקונים קלים – שקו"ט ממה שיש להעיר ולדון בתוכנו על פי המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו; מהם שנגע בסוגיא זו לכאורה באופן ישיר.

ומכיוון דעסיקנא בסוגיא זו – נלקט לקמן כל הקשור לעניין הכניסה לקה"ק בתורת רבינו, כולל חידושו הידוע שלעת"ל יהי' הכניסה לקה"ק לכאו"א מישראל.

רקע כללי

איתא במשנה כלים (פ"א, ט): "עשר קדושות הן, ארץ ישראל כו' ירושלים כו' הר הבית כו' ההיכל כו' קדש הקדשים מקודש מהם שאין נכנס לשם אלא כהן גדול ביום הכפורים בשעת העבודה". ובתוספתא שם איתא שנכנס ביוכ"פ ד' פעמים ואם נכנס פעם חמישית חייב מיתה.

ובמסכת מנחות (כז, ב) נחלקו רבנן ורבי יהודה בגדר האיסור, הנלמד מהפסוק

(בפ' אחרי) "ואל יבוא בכל עת אל הקודש מבית לפרוכת אל פני הכפורת אשר אל הארון ולא ימות" – דלרבנן בכל אופן שנכנס לפני מן הפרוכת חייב מיתה בידי שמים, ולדעת ר"י כניסה סתם היא רק בלאו ד"אל יבא", וחייב רק אם נכנס ועמד מול הארון. ובגמרא ממשיך, דגם לרבנן החיוב רק שנכנס באופן רגיל, דרך ההיכל, משא"כ "דרך משופש" ("משובש, שחתר החומה של לפני ולפנים ועשה פתח בדרום כו". רש"י, עיי"ש ובתוס' עוד דוגמאות), אז אינו חייב.

והובא כל הנ"ל להלכה ברמב"ם הל' ביהב"ח פ"ז הכ"ב (לשון המשנה דכלים הנ"ל), ובהל' ביאת המקדש פ"ב ה"א-ג (מהתוספתא והגמרא במנחות. והשמיט רק הא ד"דרך משופש", וכפי שהעירו במפרשים, ואכמ"ל).

א

איסור הכניסה - "לא לדורות"

אוצר החכמה

המענה דלקמן הוא לשאלת המניחים בשיחת ש"פ אחרי תשכ"ה, בביאור על פירוש רש"י בתחילת הפרשה. כללות הביאור ברש"י נדפס בלקוטי-שיחות חלק ז' עמ' 117 ואילך. אולם, כל המובא לקמן – אינו נמצא בלקו"ש שם; ולא עלה בידינו לברר אם הושמט בהגהה נוספת, או שמא מלכתחילה לא הוכנס ב"ליקוט" (כגון מחמת שלא הי' תחת ידי עורכי הלקו"ש). ובכל אופן – "משנה אינה זזה ממקומה".

בתחלת פרשת אחרי כותב רש"י, כי הטעם שהציווי על סדר הכניסה לקדש-הקדשים הי' "אחרי מות שני בני אהרן", הוא כמשל רופא שאמר לחולה "אל תאכל צונן וכו' שלא תמות כדרך שמת פלוני, זה זרזו יותר מן הראשון, לכך נאמר אחרי מות שני בני אהרן".

ושאל כ"ק אד"ש (ראה גם בלקו"ש שם ע' 121): מדוע דווקא הציווי על איסור הכניסה לקדש-הקדשים זקוק ל"זירוז" מיוחד, יותר משאר הציוויים הקשורים בביאת המקדש?

והוסיף כ"ק אד"ש בשאלה (וקטע זה נמצא רק בהנחה מהשיחה, "שיחות קודש" תשכ"ה חלק ב' ע' 76, ולהלן בתרגום חפשי):

"הקושיא מתחזקת יותר: רש"י עצמו אומר בתחילת פרשת צו, אשר אלו ציוויים זקוקים לזירוז – דווקא כאלו שהם בבחינת "מיד ולדורות", אך הציווי "ואל יבוא בכל עת אל הקודש" – הרי נוסף על כך שאינו "מיד ולדורות", משום שכל האיסור, אפילו בזמן הבית, הוא רק כאשר קדש-הקדשים בתקפו...". עד כאן השיך לעניננו.

ושאלו המניחים: "מהו פירוש התיבות "וכאן אינו לדורות כי כל הציווי שייך רק בזמן הבית". והרי גם הציווי שבפ' צו (זאת תורת העולה) הוא רק בזמן הבית?".

כ"ק אד"ש סימן חץ לאחר התיבות "בזמן הבית", וכתב:

ויש קדה"ק בתקפו משא"כ כשהי' הארון והכפורת בשדה פלשתים וקרית יערים - זבחים קיה, ב - ושולחן ומנורה הוי בנוב וגבעון - שם קיב, ב - שהי' זה יותר מעשרים שנה, והוא הדין אם הי' מאות בשנים - קרוב לומר שאין איסור כניסה, כיון שהארון וכפורת נמצאו במק"א מקודש (ולא - שנגנזו) - ואין הזמ"ג לחפש בזה.

ולא עוד אלא שקרוב לומר שבאם הייתה נהרסת המחיצה וההבדלה בין קדה"ק ושאר הבית בזמן ביהמ"ק אפילו (וכגון קודם נצחון החשמונאים וכיו"ב) - מחוייבים בתמיד וכיו"ב ואין איסור כניסה (עכ"פ במיוחד) לקדה"ק. ונפק"מ גם בזמ"ז - היש מה"ת תוס' איסור בנוגע למקום קדה"ק. ואכמ"ל.

הסבר המענה באופן כללי

ממענה זה יוצא חידוש יסודי בגדר האיסור להכנס לקדש-הקדשים (ההסברה לקמן - בדרך אפשר):

האיסור הכללי להכנס למקדש, והאיסור המיוחד להכנס לקדש-הקדשים (חוץ מכהן גדול בשעת עבודה) - אינם תלויים זה בזה; אלא יכול להיות דין "מקדש" (בדרגות שונות), בלי שיהי' הגדר המיוחד של "קדש הקדשים".

האיסור להכנס למקדש באופן כללי - קשור במקום המקדש [אלא שבמשכן, וכן בנוב וגבעון היתה הגדרת "מקום המקדש" קשורה עם כך שבמקום זה נמצאים כלי המקדש והעבודה בהם, ומאז שעבר לירושלים - קשורה בעצם מקום המקדש בהר-הבית, גם כשבטלה העבודה ואף לאחר החורבן (שהרי אף על פי שהן שוממין בקדושתן הן עומדין)].

לעומת זאת, האיסור להכנס לקדש-הקדשים - הוא רק כאשר הוא "בתקפו", כלומר: (א) הארון והכפורת נמצאים בקדש-הקדשים (או במקום גניזתן במחילות שמתחת קדש-הקדשים, שגם זה נחשב "מקום הארון", כפי שיצויין לקמן). (ב) יש מחיצה המבדלת בינו לבין הקודש.

אולם כאשר בטלים תנאים אלו, כלומר: שהארון והכפורת אינם במקומם במקדש אלא נמצאים "במקום אחר מקודש"; או, כאשר אין מחיצה המבדלת בינו לבין הקודש - אזי אין איסור מיוחד ונוסף להכנס לקדש הקדשים! [דהיינו: לא

על זה נאמר האיסור "ואל יבוא בכל עת אל הקודש מבית לפרוכת אל פני הכפורת אשר על הארון".

ובמענה מביא ג' דוגמאות לאופנים אלה:

1. כאשר הי' המשכן וכליו בנוב וגבעון, במשך עשרים שנה הארון לא הי' נמצא בו, אלא בפלשתים וקרית יערים. הארון אז לא נגנז, אלא הי' במקום אחר – במקרה זה חסר התנאי הראשון – ארון וכפורת במקומם – ולכן אין "קדש הקדשים בתקפו", ולא הי' איסור מיוחד להכנס לקדש-הקדשים (כלומר בנוסף לאיסור הכללי להכנס למקום המקדש. אף שפשוט לכאורה שהי' איסור להכנס לשם "שלא בשעת עבודה", כמו שישנו איסור זה בכל המקדש).
2. בזמן החשמונאים, קודם נצחונם – הארון הי' "גנוז" במקומו, אלא שיתכן אשר (הי' חסר התנאי השני-) נהרסה המחיצה בין הקודש לקודש-הקדשים. גם במקרה זה – מצד אחד חלים כל דיני ה"מקדש" (כגון חיוב הקרבת התמיד), ולאידך – אין דין מיוחד של "קדש הקדשים" (אלא הוא שוה בדיניו לשאר המקדש, כנ"ל).
3. בזמן הזה: הארון גנוז, אך אין מחיצה בין מקום המקדש לקדש-הקדשים. ולכן, אף שבנוגע לכמה פרטים ישנה גם היום "קדושת המקדש" (וראה עוד לקמן), ונוגע לכו"כ דינים ומהם איסור כניסה אליו – אך מכיוון שאין מחיצה בין מקום הקודש וקודש-הקדשים – אין הבדל באיסור להכנס אליהם, וישנו רק איסור אחד כללי מגדר "מקדש".

שקו"ט בפרטי המענה

ויש קדה"ק בתקפו משא"כ:

בכל המענה אינו נכנס לשקו"ט – האם כשאינן "קדה"ק בתקפו" וביהמ"ק קיים (בנוב וגבעון, וכן בזמן החשמונאים), האם יש אז חיוב העבודה בקדה"ק ביוכ"פ, או שגם חיוב זה מתבטל, משום שאין המציאות-הדין דקדה"ק. ולהעיר שבהמשך המענה כותב "מחוייבים בתמיד וכיו"ב", ולא מזכיר אודות חיוב עבודת יוהכ"פ.

ומפורש הוא בלקו"ש ח"ד ע' 1346 הע' 25 בסופה (בשיחה הידועה על עשיית הארון לדעת הרמב"ם), שכותב ש"כל אותן השנים שהי' המשכן בנוב וגבעון והארון בקרית יערים ועיר ציון" ג"כ הי' העבודה דיוכ"פ, "שהעיקר בזה מקום (בדי) הארון שבקדה"ק". ואפי' למ"ד שההזי' צ"ל נוגע בכפורת, אינו לעיכובא.

ולפ"ז, ישנו קדה"ק לגבי חיוב עבודת יוה"כ, ואעפ"כ אין איסור כניסה. ועפ"ז מובן מה החילוק בין איסור זה ש"אינו לדורות", לשאר הציוויים הקשורים

בביהמ"ק (שאינן בזמן שחרב) – דשאר הציוויים הם "לדורות", לפי שתלוי רק במציאות המקדש, אבל איסור זה שייך שיהי' דין קדה"ק, אבל לא יהי' איסור כניסה, כי אינו "בתקפו". [וראה עוד להלן משיחה זו. ואוי"ל שלגבי קרבנות (וגם דיוה"כ) אי"צ אפילו קדושת קה"ק – ראה לקו"ש חכ"א ע' 254 הערה 33].

שהארון וכפורת נמצאו במק"א מקודש:

יל"ע מה כוונתו בזה, ומהו הגדר ד"מקום אחר מקודש". ואוי"ל דשולל בזה גם אופן שהארון נמצא במק"א שאינו מקודש, והוא הדיעה שגלה לבבל – שגם אז לא בטל דין קה"ק (היינו שדינו שוה למקרה שהארון נגנז. משא"כ כשנמצא "במק"א מקודש", שאז אין "קדה"ק בתקפו"). וראה לקמן שגם להדיעה שנגנז אי"ז סותר שאח"כ גלה לבבל.

שהארון וכפורת נמצאו במק"א מקודש (ולא – שנגנזו):

נראה שבתורות "ולא שנגנזו" – כוונתו לחידושו בזה (לקו"ש חכ"א ע' 156 ואילך), שמקום גניזת הארון הוא דין בבנין הבית, ומצד זה ישנו מקום וגדר קה"ק גם בבית שני, וגם לאחר החורבן. ולכן, כאשר נגנז הארון במקום עדיין "קה"ק בתקפו" (אא"כ בטלה המחיצה). וע"ע לקמן.

קרוב לומר שאין איסור כניסה:

משמע מלשונו שלא רק שפטור על הכניסה (כי לא שייך בהכי "דרך ביאה"), אלא שמלכתחילה אין איסור. ומזה משמע קצת דפקע שם קה"ק לגמרי.

ואין איסור כניסה (עכ"פ במיוחד) לקדה"ק:

מלשונו בחצע"ג "עכ"פ במיוחד", משמע דמספקא לי' אם בכהאי גוונא בכלל ישנו איסור כניסה. ויל"ע בזה, דמאי גרע משאר המקדש.

שבאם הייתה נהרסת המחיצה וההבדלה בין קדה"ק . . . וכגון קודם נצחון החשמונאים:

יל"ע האם נקט דוגמא זו בדווקא (היינו בביהמ"ק הב' שהארון נגנז, ונהרסה המחיצה והבדלה, שדווקא אז אין "קדה"ק בתקפו"), או שדיבר הכתוב בהווה, אבל כ"ה גם באם ארון במקומו אבל אין מחיצה בין קדש לקדה"ק.

מקומות נוספים שדן בזה

כעת נבוא לראות מה דן בזה בשאר מקומות בתורת כ"ק אד"ש. ומשקו"ט בכו"כ יסודות שבכאן, נראה לכאורה שבחלקם ישנה "משנה אחרונה" באופן אחר.

ויש לחלק זה לב' סעיפים כלליים:

(א) האם יש דין "מקדש" בלי "קדש הקדשים".

(ב) האם כשנהרסה המחיצה או לאחר החורבן בטל דין קדה"ק.

אי הוי דין מקדש בלי קדה"ק

בשיחה הנ"ל בח"ד (7-1346, הערות 6-25) מביא מתוספתא זבחים (ספי"ג) שהמשכן בזמן שלא הי' בו הארון הי' לו דין במה גדולה, ורק ביהמ"ק בקדושתו גם לאחר שנגנז. ובהמשך הענין שם, שהציווי הי' רק לעשות הארון ולהכניסו לקדה"ק כדי שיהי' "ונועדתי לך שם", אך לאחר שנעשה הארון והוכנס לביהמ"ק הא' ומאז "אינה בטלה לעולם", ושוב אין כל ציווי בעשייתו.

וממשיך, שעפ"ז מובן מדוע במלחמות פלשתים וכיו"ב לא גנזו הארון (והכוונה למלחמה שבגללה הי' הארון אח"כ בקרית יערים ולא בנוב וגבעון) – "כי אז נטילת הארון ממקומו היתה מבטלת ה"ונועדתי לך שם", שהרי בנטילתו הי' למשכן רק קדושת במה גדולה".

ולפי זה יוצא חידוש גדול ביותר: שהי' עבודת יוה"כ בקה"ק בנוב וגבעון כשלא הי' שם הארון (כנ"ל), אף שהי' להם אז דין במה גדולה! כלומר, שהעבודה דיוה"כ אי"צ כלל לגדר "קה"ק", כ"א רק (כמ"ש לפנ"ז) "מקום (בדי) הארון שבקדה"ק", היינו המקום דקדה"ק (היינו שנתייחד לכך). אבל בה בשעה, אין איסור כניסה לשם, כי אינו בגדר קה"ק.

ובהמשך שם כותב לגבי ביהמ"ק: "שמ"מ הוצרך לגנוז הארון דווקא בביהמ"ק דוקא ולא במקום אחר, כי אף ששכינה אינה בטילה, מ"מ כמה דרגות בהשראת השכינה שבביהמ"ק. . ונצטוו במצוה נצחית – שבביהמ"ק תהי' אותה דרגת ההשראה שבאה ע"י שהכניסו לשם הארון באופן דדירת קבע. ובעת שישראל זוכין יש דרגא נעלית מזו: כשהארון נמצא (עכ"פ גנוז) בביהמ"ק, כשנמצא במקומו בקדה"ק וכו'". ובהוצאות החדשות מצויין מהמו"ל: "וראה לקו"ש חכ"א ע' 159 ואילך (באו"א)". והוא השיחה שיובא להלן אודות גניזת הארון, שמקום גניזתו (להרמב"ם) הוא דין מלכתחילה בבנין הבית.

ונראה שמחלק בזה בין המשכן לביהמ"ק. שבמשכן הי' תלוי בזה שהארון יהי' בו בפועל, ואילו בביהמ"ק, לאחר שנתקדש ע"י שהכניסו בו פ"א את הארון – אין קדושתו בטלה. והחילוקים הוא רק בהשראת השכינה, אבל לא בענין הקשור לדין ביהמ"ק קה"ק, שאינו בטל. ולכאורה ה"אופן אחר" והחילוק בין שיחה זו לחכ"א,

אינו בעצם היסוד שקדושת ביהמ"ק אינו תלוי' במציאות הארון, אלא בטעם הגניזה בביהמ"ק דווקא, שבחכ"א מסיק שהוא דין בבניין הבית (ולא רק תוספת בהשראת השכינה).

* * *

בלקו"ש חכ"א (הנ"ל) דן בארוכה בדברי הרמב"ם תחילת פ"ד מהל' ביהב"ח על גניזת הארון, ומביא פי' היעב"ץ שהנפק"מ בזה להלכה הוא, שזה שהרמב"ם סובר (שם בפ"ו) שקדושת הבית לא בטלה הוא כמ"ד שהארגון במקומו נגזז, "ועכ"פ לענין ביאת מקדש מסתברא דבהכי תליא דהא כתיב למבית לפרוכת ואל פני הכפורת וכו'".

וכ"ק אד"ש דוחה פירושו מכמה טעמים, והנוגע לענינו:

א. הרמב"ם עצמו מפרש שזה שקדושת המקדש לא בטלה הוא לפי שקדושתו מפני השכינה "ושכינה אינה בטלה" – "שבזה לכאורה לא נוגע דוקא מקום הארון".

ב. הרמב"ם לא מדגיש ש"ארון במקומו (בקה"ק) נגזז", אלא שנגזז סתם (בביהמ"ק), ומפרט בהערה 11: "שהרי זה נוגע בעיקר לדברי היעב"ץ, שלכן הנכנס לשם בזמן הזה חייב. עיי"ש".

ג. זה אינו מתרץ מדוע מדגיש שיאשיהו גזזו, שהרי בזה (לא מודגש ו) אינו נוגע אם נגזז במקומו או בלשכת העצים. ובהערות שם (12-13) מפרט שזה שיאשיהו גזזו אין מכריח לומר שלא גלה לבבל, כמובא בכמה מפרשים, שי"ל דכו"ע מדודו שיאשיהו גזזו אלא שלמ"ד גלה לבבל נתגלה למחריבים מקום גניזתו ונטלוהו. ואף שמדברי הרמב"ם לא משמע כ"כ שגלה לבבל, לא מודגש זה בלשונו שנגזז במקומו ונמצא שם עד היום. ואילו לפי היעב"ץ, נוגע בעיקר מה שנגזז במקומו, "לפי שרק אז שייך האיסור דביאת מקדש מצד "מבית לפרוכת אל פני הכפורת".

והנה למסקנת הדברים בלקו"ש שם (ראה שם בהערה 28), מקום גניזת הארון הוא אכן בקה"ק, ומשמע להדיא (ס"ח) שמפרש ברמב"ם שהארון במקומו "עד היום הזה".

ועפ"ז יש לדון, האם דוחה כל הפרטים שבדברי היעב"ץ, או רק כללות החידוש שקדושת המקדש תלוי' במציאות הארון בפועל. דלכאורה: עצם היסוד שאיסור הכניסה לקה"ק תלוי בהיות הארון במקומו – הוא הוא היסוד שבמענה הנ"ל. אלא שהיעב"ץ מפרש שבזה תלוי גם כללות קדושת המקדש, וזה דוחה כ"ק אד"ש. אבל, עדיין אפ"ל כמ"ש בהמענה – שישנו קדושת המקדש (שזה מפני השכינה), אבל אין איסור מיוחד לגבי קה"ק, אף שהארון נגזז במקומו, מפני שאין מחיצה בינו לבין

הקודש.

או שי"ל, שלפי המבואר בהשיחה גם האיסור להכנס לקה"ק אינו תלוי בארון, דכמו שהקדושה דשאר חלקי המקדש היא "מפני השכינה", גם בקדושת קה"ק כן הוא, ולא בטל האיסור להכנס אליו. אמנם זה י"ל רק במקדש ירושלים ולא בנוב וגבעון.

ולהעיר, שבלקו"ש חכ"ח ע' 54 הערה 40 על התיבות שמקום הארון הוא בקדש הקדשים, "וי"ל שע"ז דוקא נעשה מציאות דקדה"ק וקדושת הבית" – ומצוין לשיחה דידן!

* * *

עוד יש לדון בהנ"ל (אי שייך דין מקדש בלא קה"ק) מכ"מ, ומהם: לקו"ש חכ"א ע' 254 הערה 33 (שלגבי קרבנות אולי די במציאות וקדושת החצר והמזבח, ואפילו לפני שהי' קה"ק). לקו"ש חל"א ע' 218 ואילך (ויובא ממנו להלן).

וכן להעיר מהמקומות ששקו"ט האם הי' קדושות תלויות זב"ז (לקו"ש חל"א ע' 151. ובנוגע לנדו"ד בהערה 20 מציין להל' ביהב"ח פ"א ה"ה, שהדברים שהם עיקר בבניין הבית הם "קדש וקדש הקדשים". והם הנקראים היכל". וע"ע שם בהמשך בפנים, ואף שמסיק שם שאינו מסתבר אשר כל הי' קדושות תלויות זב"ז, יתכן ולפי המצויין בהערה הנ"ל – חלק מהם קשורות זב"ז, וכגון קדושת קדש וקה"ק. ואכמ"ל יותר).

אי איתא בזה"ז קדושת (ודין) קדה"ק

במענה משמע לכאורה שכאשר "אין קדה"ק בתקפו" אזי "אין איסור כניסה (עכ"פ במיוחד) לקדה"ק. ונפק"מ גם בזמה"ז – היש מה"ת תוס' איסור בנוגע למקום קדה"ק". ומשמע שמצדד שאין כיום "תוספת איסור" בכניסה לקה"ק (מלבד האיסור הכללי דכניסה למקדש), משום שאין מחיצה בינו לבין הקדש.

אבל לכאורה בלקו"ש חכ"א ע' 253 כותב דלא כנ"ל. בשיחה זו דן אודות הקדושה הפרטית דחלקי המשכן והמקדש, שנשארת אפילו "משחרב (הכלל) הביהמ"ק מן התורה. וי"ל שהוא נשאר רק מדרבנן". על תיבות אלה כותב בהערה 31:

"ראה רמב"ם הל' ביהב"ח פ"ו הי"ד-ט"ו [א"ה: הוא הרמב"ם שקדושת ביהמ"ק נשארה גם לאחר חורבנו וכו'] . . ומלשון הרמב"ם משמע דלא רק דכללות המקום נשאר בקדושתו כ"א גם קדושת הנוספת דחלקי המקדש, ק"ק* היכל ועזרה, שהם

עיקר הבית (רמב"ם שם פ"א ה"ה), שלכן "מקריבין הקרבנות כולן . . ואוכלין ק"ק בכל העזרה אע"פ שהיא חרבה ואינה מוקפת מחיצה". שלכ"ז צריכין קדושה פרטית דחלקי המקדש". עכ"ל הנוגע לנדו"ד.

[מאמר המוסגר: לכאורה פשוט, שמש"כ בפנים שהקדושה נשארת "רק מדרבנן" לא קאי על קדושת (מקום) המקדש בזה"ז, וכמובא בהערה מהרמב"ם, שהרי מדבר להדיא בדינים דאורייתא כהקרבת קרבנות ואכילת קדשי-קדשים וכו'. אלא קאי אלפני זה, לגבי קדושת חלקי המשכן. ובזה גופא צ"ע הכוונה – למאי נפק"מ שקדושת חלקי המשכן (ולא כליו, שדן בזה בהמשך השיחה) נשארת מדרבנן. ועייג"כ בהשקו"ט בהערה 30 שם מה מבטל יותר הקדושה – פירוק המשכן או חורבן ביהמ"ק, שלצד א' חורבן ביהמ"ק מבטל יותר כיון שיש בו חילול, שינוי בעלות וכו'. ואכ"מ].

ובשוה"ג על התיבה "ק"ק": "ולהעיר ממכות בסופה: ראו שועל יוצא מבית קדשי הקדשים . . אמרו לו מקום שכתוב בו והזר הקרב יומת ועכשיו כו'. וראה ערוך לנר שם. לקו"ש חי"ט ס"ע 71 ואילך". עכ"ל.

ובלקו"ש חל"א ע' 223 על דברי הרמב"ם שקדושת המקדש אינה בטלה: "ונ"ל שי"ל יתירה מזו, שגם במקדש עצמו, (לא רק מקומו) יש בו נצחיות גם כשאינו בנוי ומוקף מחיצה", ובהערה 58: "וכדמשמע ברמב"ם שם הט"ו שגם קדושת חלקי המקדש קיימת. וראה ירושלמי מע"ש פ"ג סה"ג "דואין את המחיצות כאילו עולות" ובמפרשים שם".

עכ"פ נראה מכל מקומות אלה להדיא שישנו גם כיום קדושת ודין קה"ק. ולכאורה יל"ע האם זוהי משנה אחרונה (והרי אי משווין "המחיצות כאילו עולות", לא שייך כל הגדר של הריסת המחיצה בין קדש לקה"ק); או שמא גם לפי"ז יש לחלק בין איסור הכניסה לקה"ק, ובין קדושת קה"ק. אף שבמפרשי הרמב"ם (עיין בראב"ד שם) משמע שהא בהא תליא.

ואולי יש לקשר זה גם עם השקו"ט אודות קביעות קדושת קה"ק בביהמ"ק (לגבי המשכן), בחל"ו ע' 2-14, ובחכ"ט ע' 73. ואכמ"ל יותר.

ב

כניסה לקה"ק לשאול באוי"ת

בש"פ פנחס תשמ"ז (סכ"ו-ז) שקו"ט בדברי הרמב"ם בפ"י מהל' כלי המקדש הי"א, אודות השאלה באורים ותומים, ש"עומד הכהן ופניו לפני הארון", ומפרש

בדעת הרמב"ם – שנכנס לקה"ק, ובהערת כ"ק אד"ש בשוה"ג: "ואם נפרש שעומד מחוץ לקדה"ק – עפ"ז יבטלו ריבוי דרשות בכיו"ב שנדרשות מ"לפני" וכיו"ב (הקודש, המלך וכו') שיכול להיות במקום אחר לגמרי". וממשיך, שלפ"ז הי' נכנס ביום חול, ובשמונה בגדים.

ויתירה מזו, שגם השואל הי' נכנס, שאין מקום לומר שהכהן הי' בפנים והשואל בחוץ (ומביא שם שהי' מציאות ששאלו גם מחוץ לקה"ק).

ועפ"ז חוקר שם, מהם והאם ישנם פרטי דינים בענין הכניסה לקה"ק לשאול באו"ת – האם צריך: (1) טבילה. (2) קידוש ידים ורגלים. (3) קרבנות מיוחדים. ועיי"ש שהרמב"ם לא הביא בכ"ז, ע"פ הכלל שלא הביא דינים מחודשים שאינם בגמרא.

ג

כניסת משה רבינו לקה"ק

בשיחה עם הרבנים הראשיים בשנת תשמ"ו סי"ג חוקר בדין כניסת משה רבינו לקה"ק לשמוע הדיבור (כדחז"ל (ע"ז לד, א) "אחיך באל יבוא ואין משה בבל יבוא") – האם הי' תלוי בקרבנות מיוחדים, שאינו מסתבר לומר שכניסה לקה"ק תהי' בלא קרבנות.

ושולל שם ההשוואה לכניסת האומנין לבדק הבית שהייתה בלי קרבנות וכו', שהרי כאן זהו כניסה שהיא בדוגמת עבודה בקה"ק. כמו"כ שולל הסברא שאהרן הי' מקריב בשבילו הקרבנות. עיי"ש באריכות.

ובלקו"ש חל"ב ע' 28 ואילך חוקר בדין כהונת משה, ומסיק שלגבי שימושו כל מ' שנה ככה"ג יש דעות בראשונים אם שמש בח' בגדים. אמנם לגבי הכניסה לקה"ק לא מצינו שיצרך משה ללבוש בגדי כהונה בכדי להכנס לפני ולפנים לשמוע הדיבור. עיי"ש הביאור.

ד

כניסה לקה"ק לעת"ל

מרגלא בפומי' דכ"ק אד"ש, שלעת"ל כאו"א מישראל נכנס לקה"ק. עיין לדוגמא דבר מלכות אחו"ק תנש"א ס"ח-ט ובהערות שם.

ומצינו בזה ב' ביאורים כלליים:

(א) בשיחת אחו"ק תנש"א הנ"ל, ובשיחת אור ליי"א אלול תנש"א (ובכ"מ), ע"פ דברי המדרש (ויק"ר פכ"א, ו) עה"פ "בזאת יבוא אהרן" – "בכל שעה שהוא (הכהן גדול) רוצה ליכנס יכנס רק שיכנס בסדר הזה"; ואיתא בבעה"ט עה"פ "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים" – "כהנים גדולים" (ו"לעתיד לבוא תחזור להם"), דהיינו שלעת"ל כאו"א מישראל יהי בדרגת כה"ג, ולכן יוכל להכנס "רק שיכנס בסדר הזה".

[היינו שמיוסד על ב' עניינים: א. כאו"א מישראל הוא בדרגת כה"ג. ב. כה"ג יכול להכנס בכל זמן שרוצה ורק שיביא הקרבנות].

ובשבת אחו"ק תש"נ הערה 43 מביא גם מדברי הרמב"ם סוף הלכות שמיטה ויובל, ש"לא שבט לוי בלבד אלא כל איש ואיש אשר נדבה רוחו כו' ה"ז נתקדש קדש קדשים", שזו דרגת הקדושה דאהרן כה"ג.

ובשיחת י"א אלול שם (בלתי מוגה, ע"פ הר"ד מהשיחה):

"התנאי "בזאת יבוא אהרן על הקודש" אינו הגבלה בזמן, אלא הגבלה באיזה אופן תהי' הכניסה – עם הקרבנות והקטורת וכו'. וענין זה עובר אח"כ בירושה לכאו"א מבנ"י, האנשים והטף, וגם הנשים – ה"ה נעשות בדרגת אשת כהן גדול..."

ובזה מובן ג"כ מה שרגילים לסיים בהתוועדות שנתראה כולם יחד דוקא בקדש-הקדשים, דיש שואלים – הייתכן ש"משליכים א"ע" כך בקה"ק ("וואס הייסט מ'זוארפט זיך אזוי מיט קה"ק") – הרי צריכים כמה תנאים וכמה אופנים וכו'?! וע"ז עונים, שכשמדובר על כהן גדול אין הגבלות בזמן, וההגבלה היחידה היא בנוגע לקרבנות – שהם בהישג יד כאו"א מישראל". עכ"ל.

ובכמה שיחות (ראה דבר מלכות תזו"מ תנש"א בסופו) מציין גם לשמו"ר ספל"ח שאהרן הכהן נכנס לקה"ק "בכל שעה". ובהשלמות לשיחת ש"פ לך לך תש"נ, שמכיוון שהי' יכול להכנס, בוודאי הי' נכנס מזמן לזמן אפי' ביום חול.

ובשיחת ליל שמח"ת תנש"א (בהשלמות) הערה 41, כותב שאוי"ל שלעת"ל יוכל הכה"ג להכנס לקה"ק בכל שעה שהוא רוצה גם שלא "כסדר הזה".

ויש להעיר בכהנ"ל:

(1) מפרש שדחז"ל במדרש שבכל שעה שהוא רוצה להכנס רק שיכנס כסדר הזה – קאי על כל כה"ג. דלא ככמה מפרשים שם שקאי רק על אהרן הכהן, אבל בשאר כה"ג הוא רק ביוהכ"פ.

(2) גם בשמו"ר יש גירסא שהכה"ג נכנס "בכל שנה", ולא "בכל שעה". וגם

בגירסא "בכל שעה", יש מפרשים שקאי על יוכ"פ שנכנס כמ"פ.

(3) יש לחקור בנוגע לאופן הכניסה (מלבד ענין הקרבנות) – האם צ"ל בבגדי כהונה.

(4) משמע מדבריו שכ"ה גם בנוגע לנשים. ויל"ע האם ואיך שייך אצלם ענין הקרבת הקרבנות והקטורת, שהרי כל עבודות כהונה אינם באשה.

(5) יש להעיר מכמה שיחות ששולל ענין הכניסה לקה"ק כדבר הרגיל (במדבר תשמ"ה ס"ז. יחידות כ"ו תשרי תשמ"ח לתלמידים ס"ב). ואולי גם בזה לעת"ל שאני.

(6) יש לחקור האם החידוש דכניסה לקה"ק תהי' באופן שיתגלה שזהו ההלכה (וע"ד המבואר בקונטרס בענין תורה חדשה, שיהי' ע"י הצבעה בבי"ד), או שיהי' ע"ד הוראת נביא.

* * *

בכמה שיחות (אחו"ק תנש"א הנ"ל, ועוד) מביא בתור סניף להנ"ל, מהא שהסתירו את יהואש במשך כמה שנים ב"חדר המטות", עליית קה"ק (שלכמה דעות חמורה מקה"ק עצמו – ראה שיחת ש"פ אמור תש"נ לאורחים והנסמן בהערה 34), ושם הי' אכילתו ושתייתו וכו'.

ובשיחת יום שמח"ת תשמ"ט (בהשלמות) הערה 232 מוסיף "אף שמצד הענין דפקו"נ היו יכולים להסתירו במחילות שמתחתיו" [וצריך ביאור כוונתו בזה, ואכ"מ].

[ולהעיר שמביא זה כסניף גם בשיחה על חיוב עשיית מעקה לביהמ"ק, שהי' לו דין "בית דירה" (ועוד שם, שאוכלים ק"ק בהיכל כשא"א לאכול בעזרה)].

ויל"ע מה מוסיף בזה. ואולי הכוונה שכשאר יש היתר הכניסה לקה"ק מאיזה סיבה שתהי' – אין זה רק דין ב"פקוח נפש" וכיו"ב, אלא דין בקה"ק. וע"ד ביאורו בשיחה ע"ד היתר הבמות בזה"ז ע"י נביא, שאי"ז רק היתר מצד הדין הכללי שנביא יכול לשעות מד"ת בהוראת שעה, אלא זהו דין בבמה. ויל"ע עוד בזה.

* * *

(ב) ביאור נוסף מובא בשיחת שופטים תשמ"ח ס"י (וגם זה במענה ל"אלו התמהים ושואלים" ואחר שמביא הביאור הקודם, מוסיף):

"זאת ועוד: איתא בגמרא (יומא נד, א) "בשעה שהיו ישראל עולין לרגל מגללין

להם את הפרוכת ומראין להם את הכרובים כו" – שהיו רואין הארון והכרובים שבקה"ק. ומובן שראי' זו חודרת בכל מציאותם עד כדי כך שנחשב כאילו נמצאים שם – במכ"ש וק"ו מהא שבמקום שמחשבתו של אדם שם הוא נמצא, אפילו מחשבה בלבד, ועאכו"כ ראי', שהרי אינה דומה שמיעה (מחשבה) לראי". עכ"ל.

ולפ"ז אי"ז שיכנסו בפועל לקה"ק, אלא שנחשב מצד ראיית קה"ק כאילו נמצאים שם. ולהעיר אשר ביאור זה אמר רק פ"א, אבל על אופן הראשון חזר כמ"פ, ובפרט בשנים הכי אחרונות.

* * *

עם זאת, מצינו להדיא שעבודת יוה"כ לעת"ל תהי' דווקא ע"י (אהרן) כה"ג – והוא בשיחת ז' תשרי תנש"א הערה 92: "מסתבר בפשטות שעבודת יוה"כ"פ (היתה ו)תהי' ע"י אהרן הכהן".

וההכנה לכך כבר עתה – כמובא בסיום ברכת עריוה"כ תשמ"ז (ובזה מענה גם לכמה ששקו"ט ע"ד אמירת ה'עבודה'):

"וכל יהודי פועל בזמן הגלות ע"י תפלתו . . . ולכן אומר כל יהודי ה'עבודה" ^{אוצר החכמה} דיוה"כ עם כל הפרטים שבזה".

ולהעיר מדיוק לשונו בהמשך שם: "ונרקוד בקרוב ממש, יחד עם משיח צדקנו, בארץ ישראל ובירושלים ובהר הבית ובסמיכות לקדש הקדשים ממש".